

פרשת כי תבוא

מה בפרשה: סיכום מתומצת של פרשת השבוע

על ה"קללות" בפרשת כי תבוא התבטא אחד מאדמורי חב"ד: "קללות? אלו ברכות ברמה גבוהה כל-כך ששכל אנושי יכול לקבלם רק בצורת 'קללות'!"
השבוע בפרשתנו: מצוות ביכורים, אבני הזכרון והברכה האחרונה

בפרשת השבוע אנו קוראים פרק נוסף בנאומו הארוך של משה רבינו לפני כניסת בני-ישראל לארץ. הפעם הוא מביא בפני העם את הברכות והתוכחה אותם יקראו השבטים על הר גריזים ועל הר עיבל. דברים מעין אלה הושמעו כבר על-ידי משה רבינו וכתובים בספר ויקרא בפרשת בחוקותי. מענין כי שתי התוכחות נקראות בסמיכות לחגי ישראל; האחת לפני חג השבועות והשניה לפני ראש השנה, אם כי בהפסק של פרשה אחת בינם לבין החג.

טעמו של דבר - ללמדנו כי התוכחה אינה ענין של עונש, אלא טהרה וזיכור. כשם שלפני שמגישים בכלי מאכל או משקה חשוב מנקים אותו היטב, כך לפני גילוי כח נעלה כמתן תורה או הארת העולם באור חדש לקראת השנה החדשה - יש להתכונן, ולמרק עוונותינו, ולצורך כך נאמרה התוכחה.

כדי שלא להקדים את המאוחר נסקור תחילה את המצוות האחרונות אותן מסר משה לעם ישראל המופיעות בראשית פרשתנו.

הביכורים

"והיה כי תבואו אל הארץ... ולקחת מראשית פרי האדמה אשר תביא מארצך... ושמנת בטנא (סל) והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלוקיך לשכן שמו שם". אדם המגדל בחלקת אדמתו את אחד משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ-ישראל מצווה להפריש ביכורים. בראותו את ביכורי (ראשוני) גידוליו עליו לתת בהם סימן ומאוחר יותר להביאם לירושלים. אנשי המעמד (המחוז) היו מתכנסים באחת הערים וצועדים בשיירה לבית-המקדש כשבידיהם סלים עמוסי פירות מובחרים. בראש התהלוכה צעד שור, שהיה מיועד לקורבן, וקרניו מצופות זהב. כל הדרך שרו וניגנו מזמורי תהילים לקול צלילי החליל, עד הגיעם לקרבת ירושלים שם היו יוצאים אנשי ירושלים לקבל את פניהם ויחד היו צועדים לבית - המקדש. מצוות הביכורים מזכירה לאדם שלא בכוחות עצמו הגיע להצלחה ולשגשוג, כי לולא עזרת ה' לא היה זוכה לשפע ועושר. לכן את תחילת היבול והמובחר שבו הוא מביא לה' אשר לו הארץ ומלואה. מלבד זאת היה בעל השדה מתוודה ומזכיר את חסדי ה' בהצילו את עם ישראל מכל מיני פורעניות, מיום רדיפת לבן הרשע אחר יעקב ועד לנתינת והנחלת הארץ.

בהמשך דבריו מעורר משה את העם אודות הבאת המעשרות, אשר סוף זמן פרעון נקבע ערב חג הפסח, בשנה הרביעית ובשנה השביעית היא שנת השמיטה. אז היו מביאים את כל המתנות והמעשרות שנשארו בביתם אל בית-המקדש ואומרים וידוי; "...בערתי הקודש מן הבית וגם נתתו ללוי (מתנות כהונה) ולגר ליתום ולא למנה (מעשר עני) ככל מצוותך אשר צויתני...". הצהרה זו מחייבת את האומרה, שהרי אף אחד לא יעז לשקר בבית-המקדש, ובכך מבטיחה את קיומן המלא של מצוות חשובות אלו. לאחר גמר ביצוע המצוה מבקש היהודי מאלוקיו; "השקיפה ממעון קודשך, מן השמים, וברך את עמך, את ישראל...".

האבנים

הדבר היחיד המבדיל בין עם ישראל לארץ המובטחת הוא נהר הירדן. בהזדמנות זו, לאחר שחזר ופרט

פרשת כי תבוא

באוזניהם את מצוות התורה, מורה להם משה על אותן פעולות הקשורות עם חציית הירדן והרגעים הראשונים על אדמת ארץ כנען.

"והיה ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ . . והקמת לך אבנים גדולות ושדת אותם בשיד...". מהי מטרת האבנים שחשיבותן היא כה רבה עד שיש להקימן באמצע צליחת מי הירדן - "וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב". באמצעות אבנים אלו ביקש משה להשריש בלב העם, בפעם המי יודע כמה, את מטרת היסוד שלמען מוענקת לו הארץ. על האבנים הללו כתבו בהר עיבל את כל התורה בשבעים לשונות העמים. למען יבינו גם הם כי אין זו סתם התנחלות בארץ זרה, אלא זאת היא ארץ השליחות והיעוד אשר תשמש מגדלור לכל אומות העולם.

הברכה הנכונה

"אלה דברי הברית אשר ציוה ה' את משה לכרות את (עם) בני-ישראל בארץ מואב לפני כניסתם לארץ. מלבד הברית אשר כרת איתם בחורב (בהר סיני)". זהו החוזה בין עם ישראל לאלוקיו. אי קיומו גורר אחריו צרות ובעיות וקיומו מביא עמו שפע של ברכה והצלחה. "והיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלוקיך . . ובאו עליך כל הברכות...". ההצלחה במלחמות עם האויבים: "יתן לך ה' את אויבך ניגפים לפניך, בדרך אחד יצאו אליך (למלחמה) ובשבעה דרכים ינסו מפניך (מרוב בהלה יברחו ויתפזרו לכל צד)"; "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". ברכות בגשמיות: "ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה"; "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעיתו ולברך את כל מעשה ידיך...". ובכלל - "ונתןך ה' לראש ולא לזנב והיית רק למעלה ולא תהיה למטה...".

"והיה אם לא תשמע בקול ה' אלוקיך . . ובאו עליך כל הקללות..." סטיה מהדרך מביאה לתוצאות שליליות. במבט לאחור נוכל לראות את התגשמות חלק מן הדברים המוזכרים בפרשתינו:

"והפיצך ה' בכל העמים מקצה ועד קצה הארץ" - אין ארץ שלא התגלגלנו אליה במרוצת הגלות הארוכה, מסין במזרח הרחוק ועד לפינות נידחות באפריקה טביעת אצבעות "היהודי הנודד" ניכרת בכל פינה בעולם.

"ובגויים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך ונתן ה' לך שם לב רגז (חרד) וכליון עינים ודאבון נפש" ; "...ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחיך. בבוקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בוקר מפחד לבבך אשר תפחד וממראה עיניך אשר תראה" - תיאורים אלו מזכירים את הרדיפות וההשמדות שעבר העם היהודי, אינקויזיציה, קנטוניסטים, השואה האיומה, כל אלו די בהם כדי לעורר את האסוציאציות השחורות כולן.

למרות כל הצרות והוועות האיומות לא ניתק הקשר בין ישראל לאלוקיו, כפי שמובא בפרשת התוכחה בספר ויקרא: "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם, להפר בריתי איתם, כי אני ה' אלוקיכם".

פרשת כי תבוא